

Zaaknummer : 01092993
Ons Kenmerk : ODH1169161
Datum : 20-05-2025

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 20 december 2023 hebben wij, namens Woningbouwvereniging Hoek van Holland, een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van verduurzamings- en renovatiewerkzaamheden aan wooncomplex 310 aan het Tonnemanplanplein en omgeving te Hoek van Holland en wordt aangevraagd namens Ecoresult B.V. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw, alsmede het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals benoemd in:

- Artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*);
- Artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 15 september 2024 tot en met 15 september 2029.

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingenwet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te **verlenen** aan Woningbouwvereniging Hoek van Holland;
- II. de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de onder “Relevante documenten” genoemde stukken onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf het moment van bekendmaking tot met 31 mei 2030.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

D.C.G. Ruseler, MSc
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlage(n)

1. Locatie nestplaatsen van de huismus en de gierzwaluw en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis
2. Planning
3. Alternatieve voorzieningen

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
 - a. de start van de werkzaamheden (waaronder ook het ongeschikt maken) uiterlijk twee weken van tevoren te melden (startmelding);
 - b. het ecologisch werkprotocol bij de startmelding mee te sturen;
 - c. relevante wijzigingen in de uitvoering één maand van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
 - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mail: toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'Flora- en fauna-activiteit'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

- 2 De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan huismus, gierzwaluw en vleermuizen' van 6 februari 2024 en de aanvullende gegevens van 14 januari 2025 en 11 maart 2025.
- 3 Indien één of meerdere in voorschrift 2 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit voor de betreffende soort(en) te worden getroffen. Deze maatregelen dienen, uiterlijk één maand voor uitvoering ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
- 4 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel en eenieder die betrokken is bij de uitvoering van het project op de hoogte is van de voorschriften en maatregelen in de ontheffing en dat deze toegepast worden.
- 5 Er dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Hierin dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a. de contactgegevens van de begeleidend ecologisch deskundige(n)¹;
 - b. hoe omgegaan wordt met de voorwaarden zoals opgenomen in de voorschriften;
 - c. de locaties van de huidige verblijfplaatsen binnen het plangebied (inclusief foto- en/of kaartmateriaal);
 - d. een omschrijving en planning van de uit te voeren werkzaamheden;
 - e. de mitigerende en compenserende maatregelen (inclusief foto- en/of kaartmateriaal);
 - f. de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt.

¹ 1 Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermde) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit of vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus

- 6 De uitvoering van alle mitigerende en compenserende maatregelen dient te worden begeleid door een ecologisch deskundige op het gebied van de aangevraagde beschermde soorten.
- 7 Er dient door de ecologisch deskundige een logboek te worden bijgehouden van de ecologische begeleiding. Hierin dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a. Een verslag van de uitvoering en begeleiding van de mitigerende en compenserende maatregelen (inclusief foto- en/of kaartmateriaal);
 - b. Een overzicht van de uitgevoerde controle en de (weer)condities waaronder deze hebben plaatsgevonden;
 - c. De ecologische onderbouwing van de vrijgave van het plangebied voor de start van de werkzaamheden.
- 8 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een exemplaar van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol en het logboek op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
- 9 De voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfplaatsen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Hiervoor geldt:
 - a. Voor tijdelijke voorzieningen: uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing;
 - b. Voor permanente voorzieningen: uiterlijk één week voor het plaatsen van de permanente voorzieningen.

Specifieke voorschriften

Huismus

- 10 Voor het ongeschikt maken van de nestlocaties van de huismus voorafgaand aan de werkzaamheden, gelden de volgende voorwaarden:
 - a. het ongeschikt maken dient uitgevoerd te worden onder begeleiding van de ecologisch deskundige (voorschrift 6);
 - b. het ongeschikt maken dient te worden uitgevoerd buiten de kwetsbare broedperiode welke loopt van 1 maart tot en met 31 augustus en buiten koude perioden, gedefinieerd als perioden met gedurende drie tot vijf dagen aanhoudende vorst;
 - c. in september dienen late vervolglegels uitgesloten te worden middels een controlebezoek door de ecologisch deskundige;
 - d. het ongeschikt maken van de bebouwing voor de huismus dient te worden uitgevoerd door het plaatsen van weringsborstels of rondschuim na controle door de ecologisch deskundige;
 - e. na het ongeschikt maken van de bebouwing voor de huismus en maximaal drie dagen voor aanvang van de werkzaamheden dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de ecologisch deskundige om de aanwezigheid van huismussen in de bebouwing uit te sluiten;
 - f. Als de ecologisch deskundige op basis van het controlebezoek (sub e) concludeert dat er geen huismussen in de bebouwing aanwezig zijn, dan mag deze het plangebied vrijgeven voor het starten van de werkzaamheden.
 - g. De ecologisch deskundige dient van de bovenstaande werkzaamheden verslag te doen in het ecologisch logboek (voorschrift 2).
- 11 Zowel de tijdelijke als de permanente voorzieningen moeten functioneel zijn gedurende de periode waarvoor deze worden ingezet. Hiervoor geldt dat:
 - a. De voorzieningen minimaal eenmaal per jaar gecontroleerd worden op functionaliteit, waar mogelijk binnen een maand voor aanvang van het broedseizoen en – indien nodig – de functionaliteit van de voorziening hersteld dient te worden;
 - b. De tijdelijke nestkasten zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden dienen te bevinden;

- c. In de directe omgeving van de nieuwe nestplaats continu voldoende dekking aanwezig is;
 - d. Er altijd (zo mogelijk binnen 100 meter, bij voorkeur binnen 50 meter) voldoende geschikt voedsel en potentiële slaapplaatsen beschikbaar zijn.
- 12 De tijdelijke voorzieningen mogen pas verwijderd worden wanneer de gewenningsperiode van drie maanden in acht is genomen en de permanente voorzieningen functioneel zijn. De verwijdering dient begeleidt te worden door een ecologisch deskundige (voorschrift 4). Indien blijkt dat de tijdelijke voorziening in gebruik is genomen mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de broedperiode van de huismus en nadat de deskundige heeft vastgesteld dat de voorziening uit eigen beweging is verlaten.
- 13 In de tijdelijke en permanente situatie worden daken toegankelijk gemaakt voor de huismus. Hierbij is van belang dat:
- a. tenminste de eerste drie rijen dakpannen gerekend vanaf de dakgoot (tot de vierde pannenlat) toegankelijk zijn;
 - b. de opening die toegang biedt tot deze ruimte onder de dakpannen een hoogte van 3,4 cm heeft;
 - c. de vrije ruimte (hoogte) onder de dakpan minimaal 13 cm is;
 - d. de ondergrond niet glad is en voldoende grip biedt voor de huismus;
 - e. daken met een zuidelijke oriëntatie niet toegankelijk gemaakt worden;
 - f. isolatiemateriaal niet direct tegen het dakbeschot wordt geplaatst

Huisumus monitoring

- 14 De effectiviteit van de weer toegankelijk en geschikt gemaakte daken voor de huismus dient te worden gemonitord door een ecologisch deskundige op het gebied van de huismus (voorschrift 6). De monitoring dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen voor het onderzoek naar nestlocaties van de huismus uit het meest recent geldende Kennisdocument Huisumus (BIJ12). Uit deze monitoring moet blijken of de huismus gebruik maakt van de aangebrachte voorzieningen. Met betrekking tot deze monitoring gelden de volgende voorwaarden:
- a. de effectiviteit van de permanente voorzieningen dient onderzocht te worden in het eerste jaar na het beschikbaar komen en het functioneel zijn van de permanente voorzieningen. Hierbij geldt dat gestart dient te worden in het eerstvolgende broedseizoen na het beschikbaar komen en het functioneel zijn van de permanente voorzieningen;
 - b. de resultaten van de monitoring dienen vóór 1 januari van het opvolgende jaar te worden aangeleverd in een monitoringsverslag bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1). In deze rapportage moet zijn opgenomen:
 - i) de data, tijden en weercondities van de veldbezoeken, wijze waarop de monitoring heeft plaatsgevonden, eventuele inzet van apparatuur (verrekijker etc.), wie de veldbezoeken heeft uitgevoerd en de waarnemingen die zijn gedaan per veldbezoek;
 - ii) een heldere conclusie over de effectiviteit van de voorzieningen.
 - c. indien blijkt dat de voorzieningen niet afdoende zijn, dient een plan van aanpak te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid met daarin een voorstel voor extra maatregelen en/of optimalisatie;
 - d. Indien de bij c gestelde extra maatregelen noodzakelijk zijn, dienen deze het opvolgende jaar tevens te worden gemonitord conform dezelfde voorwaarden;

Gierzwaluw

- 15 De werkzaamheden aan de huizen waar de gierzwaluwnesten zijn aangetroffen, dienen verricht te worden buiten het broedseizoen van de gierzwaluw (welke loopt van 15 april tot 1 september). Indien sprake kan zijn van late vervolglegels, dient ook de periode van 1 tot en met 15 september te worden ontzien, dit is er beoordeling van de ecologisch deskundige (voorschrift 6).
- 16 De alternatieve inbouwkasten IB GZ 03 van Vivara en/of GZP2 van Unitura moeten functioneel zijn gedurende de periode waarvoor deze worden ingezet. Hiervoor geldt dat:
 - a. de voorzieningen minimaal eenmaal per jaar gecontroleerd worden op functionaliteit, waar mogelijk binnen een maand voor aanvang van het broedseizoen en – indien nodig – de functionaliteit van de voorziening hersteld dient te worden;
 - b. de alternatieve nestkasten zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden dienen te bevinden;
 - c. in de directe omgeving van de nieuwe nestplaats continu voldoende dekking aanwezig dient te zijn;
 - d. er rekening gehouden dient te worden met een compensatiefactor 1:3. Waarbij in projectfase 1, 63 kasten worden gerealiseerd en in projectfase 2, 31 kasten worden geplaatst.

Gewone dwergvleermuis

- 17 Voordat gestart mag worden met de werkzaamheden, dient de bebouwing ongeschikt gemaakt te worden voor de gewone dwergvleermuis. Aan het ongeschikt maken zijn de volgende voorwaarden verbonden:
 - a. het ongeschikt maken dient te worden uitgevoerd tussen 15 april tot en met 15 oktober. Dit is in de actieve periode;
 - b. de bebouwing dient in zijn geheel ongeschikt gemaakt te worden door exclusion flaps te plaatsen op alle openingen;
 - c. indien de openingen, zoals genoemd onder sub b, van een gevel intern met elkaar in verbinding staan is het toegestaan om deze ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden. Dit onder de voorwaarde dat tenminste elke drie strekkende meter een exclusion flap dient te worden toegepast;
 - d. het gebruik van materialen voor het ongeschikt maken waarin vleermuizen verstrikt kunnen raken of aan vast kunnen plakken of zichzelf aan kunnen verwonden, zoals (steiger)netten, glaswol of purschuim, is niet toegestaan;
 - e. de maatregelen waarmee de bebouwing ongeschikt is gemaakt, dienen gedurende minimaal vijf dagen met gunstige weersomstandigheden te worden ingezet waarvan drie dagen aaneengesloten moeten zijn. Van een dag met gunstige weersomstandigheden is sprake als het anderhalf uur voor zonsondergang tot en met twee uur na zonsondergang minimaal 7 graden en droog is met een windkracht van maximaal 4 Bft;
 - f. na het ongeschikt maken en met inachtneming van de vereiste dagen met gunstige weersomstandigheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de ecologisch deskundige met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten;
 - g. bij het ongeschikt maken in het najaar (1 september tot en met 15 oktober) geldt aanvullend dat het controlebezoek uiterlijk moet zijn uitgevoerd op 15 oktober;
 - h. na het bovenstaande controlebezoek bepaalt de ecologisch deskundige of het plangebied mag worden vrijgegeven voor het starten van de werkzaamheden.
- 18 De tijdelijke en permanente voorzieningen moeten voor vleermuizen functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Hiertoe dienen voorzieningen minimaal één keer per jaar gecontroleerd te worden op functionaliteit en – indien nodig – op een zo kort mogelijke termijn hersteld te worden waarbij het verstoren van aanwezige vleermuizen dient te worden voorkomen.

- 19 Na afronding van de werkzaamheden mogen de tijdelijke voorzieningen verwijderd worden wanneer aan de volgende voorwaarden is voldaan:
- a. de permanente voorzieningen dienen functioneel te zijn;
 - b. de gewenningsperiode voor zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis in acht is genomen. Dit betreft een periode van drie maanden, waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen; en
 - c. indien blijkt dat een tijdelijke voorziening in gebruik is, mag deze uitsluitend verwijderd worden buiten de kwetsbare periode van de betreffende soort en functie zoals hierboven genoemd, en nadat door de ecologisch deskundige is vastgesteld dat de voorziening uit eigen vrije beweging is verlaten.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Op alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebied geldt de specifieke zorgplicht zoals opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Gelet op deze specifieke zorgplicht dient inzicht verkregen te worden met betrekking tot de aanwezigheid van soorten op de locatie van de activiteit. Hierbij geldt dat objectief vastgesteld moet worden of soorten negatieve gevolgen ondervinden van de voorgenomen activiteiten. Indien noodzakelijk moeten maatregelen getroffen worden om negatieve gevolgen zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden te voorkomen. Indien negatieve gevolgen redelijkerwijs niet te voorkomen zijn, dient de activiteit gestaakt te worden.
- In het kader van de specifieke zorgplicht dient tevens rekening gehouden te worden met broedgevallen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Indien de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde, dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 20 december 2023 hebben wij, namens Woningbouwvereniging Hoek van Holland, een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van verduurzamings- en renovatiewerkzaamheden aan wooncomplex 310 aan het Tonnemanplanplein en omgeving te Hoek van Holland en wordt aangevraagd namens Ecoresult B.V. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus en de gierzwaluw, alsmede het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals benoemd in:

- Artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*);
- Artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 15 september 2024 tot en met 15 september 2029.

Relevante documenten

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit, documenten toegevoegd:

- Activiteitenplan huismus, gierzwaluw en vleermuis, Ecoresult B.V., rapportkenmerk: ER20231205v02, projectnummer: 20230698, 6 februari 2024 (ODH960479);
- Nader onderzoek huismus, gierzwaluw en vleermuis, Ecoresult B.V., rapportkenmerk: ER20231026v01, 1 november 2023 (ODH918808);
- Quicksan, Ecoresult B.V., rapportkenmerk: ER20221107v01, 28 november 2022 (ODH918807);
- Concept planning, Smits vastgoedzorg, projectnummer: 546900, 5 december 2023 (ODH918806);
- Overzicht energielabels complex 310 (ODH918805);
- Notitie reactie verzoek aanvullingen ontheffing Wet natuurbescherming, Ecoresult B.V., kenmerk: NER20230698RAVv2, 14 januari 2025 (ODH1274776);
- Notitie locaties huismus-, kraam- en vleermuis kasten, Ecoresult B.V., kenmerk: NER20241105v01, 11 november 2024 (ODH1274775);
- Uitvoeringsplanning, Smits vastgoedzorg, project nr: 546301, 12 december 2024 (ODH1274767);
- Planning fasering (ODH1274769);
- Tekening dakopbouw toekomstige situatie, Planresult Rijnland, 16 juni 2024 (ODH1274766);
- Tekening gevels toekomstige situatie, Planresult Rijnland, 21 juni 2024 (ODH1274770);
- Overzicht totaalsituatie, Smits Vastgoedzorg, project 546301, 5 november 2024 (ODH1274771);
- Overzicht situatie noord, Smits Vastgoedzorg, project 546301, 5 november 2024 (ODH1274772);
- Overzicht situatie zuid, Smits Vastgoedzorg, project 546301, 5 november 2024 (ODH1274774);
- Notitie reactie verzoek aanvullingen, Ecoresult B.V., 14 januari 2025 (ODH1274776);
- Gereviseerde notitie reactie verzoek aanvullingen permanente voorzieningen gierzwaluw, Ecoresult B.V., 11 maart 2025 (ODH1327584);
- Aanvullende informatie projectplanning, WVH, 20 maart 2025 (ODH1336578).

Procedure

Op grond van het overgangsrecht in de Aanvullingenwet natuur Omgevingswet is de Wet natuurbescherming nog van toepassing op deze procedure. Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 26 november 2024 verzocht om aanvullende gegevens.

Op 14 januari 2025, 11 maart 2025 en 20 januari 2025 hebben wij de aanvullende gegevens ontvangen.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 15 januari 2024 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De huismus en de gierzwaluw zijn een van nature in Nederland in het wild levende vogels en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van de huismus en de gierzwaluw te beschadigen, vernielen of weg te nemen.

De gewone dwergvleermuis is een van nature in Nederland in het wild levend dier van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, en artikel 3.8, vijfde lid onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding respectievelijk er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voorbestaan.

Beoordeling

De woningbouwvereniging Hoek van Holland is voornemens wooncomplex 310, bestaande uit 311 woningen gelegen aan de 2^e Scheepvaartstraat 6-28, Huydecooperstraat 2-40, Tonnemanplein 7-10, De Mareestraat 1-37 (even en oneven), Van Ilpendamstraat 1-36 (even en oneven), van Caerdenstraat 1-35 (even en oneven), van

Warwyckstraat 1-31, Roggeveenstraat 11-29, Jolstraat 1-11, Erickstraat 1-11, Tasmanweg 83-193 en Mahusstraat 82-116, 83-139, 120-154 en 141-181, te renoveren.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende werkzaamheden:

- Het na-isoleren van de spouwmuren, aanvullen spouwmuurisolatie;
- Het aanbrengen van HR++ glas in bestaande kozijnen;
- Het dichtten van kieren rondom de kozijnen;
- Het vervangen van het pannendak inclusief tengels en panlatten;
- Het isoleren van het dak;
- Het vervangen van voegwerk en beperkt herstel van het metselwerk;
- Het uitvoeren van overige werkzaamheden aan de binnenzijde van de woningen;
- Het gebruik van steigers met steigerdoek voor het uitvoeren van de werkzaamheden;
- Het uitvoeren van beperkte snoeiwerkzaamheden voor het plaatsen van de steigers rondom de woningen en voor het plaatsen van een bouwplaats en opslag.

De werkzaamheden staan gepland om te starten per september 2025 en duren naar verwachting tot eind oktober 2026. Bij de aangevraagde ontheffingsperiode is rekening gehouden met een eventuele uitloop van de werkzaamheden en wordt een ontheffingstermijn aangevraagd voor een periode van maximaal vijf jaar, tot en met 15 september 2029.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of er sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2022 en 2023 nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis binnen complex 310 (plangebied) en het complex 010. Het onderzoek is uitgevoerd conform het toen geldende Kennisdocument Huismus (BIJ12), het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12) en het Vleermuisprotocol (2021). Daarmee is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

Huisumus

De huismus is in het plangebied aangetroffen. In het plangebied zijn in totaal zestig nesten aanwezig, waarvan 41 in fase 3 en 19 in fase 4. De nestplaatsen bevinden zich met name onder de eerste rijen dakpannen boven de dakgoot maar ook onder kantpannen of een loodslab rond schoorsteen. De locaties van de nestplaatsen zijn weergegeven in Appendix I. Met de geplande werkzaamheden gaan deze nestplaatsen verloren en wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, overtreden.

De locaties van belangrijke elementen zoals zandbadlocaties, drinkwaterplekken en kwetterplaatsen bevinden zich zowel binnen als buiten het plangebied. De achtertuinen waren niet toegankelijk gedurende de onderzoeken, waardoor de locaties van zandbaden, drinkwaterplekken en foerageergebieden daar niet in kaart gebracht kon worden. Gezien de grote hoeveelheid broedparen zijn dergelijke elementen naar verwachting ook in de achtertuinen aanwezig. Voorgenoemde elementen inclusief het groen in de achtertuinen wordt met de beoogde ingreep niet aangetast.

Gierzwaluw

De gierzwaluw is in het plangebied aangetroffen. Er zijn in totaal 28 nestplaatsen aangetroffen. In de bebouwing van fase 1 bevinden zich acht nesten. In de bebouwing van fase 2 zijn zes nesten aanwezig. In de bebouwing van fase 3 zijn vier nesten aanwezig en de bebouwing van fase 4 zijn tien nesten aangetroffen. De nesten bevinden zich met name onder nokpannen en onder verschoven kantpannen. De locatie van de nestplaatsen is weergegeven in

Appendix I. De werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode wanneer de gierzwaluw niet in Nederland aanwezig is, waardoor de aanwezige nestplaatsen in originele staat beschikbaar zijn op het moment dat gierzwaluw terugkomt in Nederland. Met de werkzaamheden gaan 28 nestplaatsen van de gierzwaluw tijdelijk verloren en wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb overtreden.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er zijn vijf zomer- en vijf paarverblijfplaatsen met bijbehorend paarterritorium aangetroffen binnen het plangebied. De verblijfplaatsen zijn weergegeven in Appendix I. In de in fase 2 te renoveren bebouwing bevonden zich twee zomer- en drie paarverblijfplaatsen. In de in fase 3 te renoveren bebouwing zijn twee zomerverblijfplaatsen en in de in fase 4 te renoveren bebouwing één zomer- en twee paarverblijfplaatsen aangetroffen. Van de zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen als winterverblijfplaats. De zomerverblijfplaatsen werden met name onder nokpannen aangetroffen. De exacte invliegopeningen van de paarverblijfplaatsen zijn niet allemaal exact bepaald. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis tot een minimum te beperken worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in de rapportage 'Activiteitenplan huismus, gierzwaluw en vleermuizen' van 6 februari 2024 en de aanvullende gegevens van 14 januari 2025 en 11 maart 2025. Deze maatregelen zien onder andere op het werken in de periode dat gierzwaluw afwezig is in Nederland en het ongeschikt maken van de bebouwing buiten de broedperiode van de huismus en de gierzwaluw en tijdens de actieve periode van de gewone dwergvleermuis door het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen. De uitvoering van deze maatregelen wordt geborgd door voorschrift 2. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige met kennis van de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiespecifiek, aangezien het gaat om het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden aan de bestaande woningen in complex 310. De woningen zijn gebouwd in 1951 en hebben een lage isolatiewaarde. Door middel van de renovatiewerkzaamheden dient een hoger energielabel behaald te worden. Dit kan alleen bewerkstelligd worden door het vervangen van het dak, na-isolatie van de gevels en het dak, het aanbrengen van HR++ glas in de bestaande kozijnen en het dichten van gaten en kieren. Het uitvoeren van alternatieve werkwijzen, zoals sloop en nieuwbouw kunnen deze doelstellingen ook gehaald worden, echter is dit niet wenselijk omdat dit veel ingrijpender zal zijn voor de bewoners. De bouwkundige staat van de woningen maakt dat een renovatie veel minder ingrijpend is dan sloop- en nieuwbouw. Sloop- en nieuwbouw duurt langer, is kostbaarder en brengt (tijdelijke) verhuizing van bewoners te weeg. Bovendien zouden daarbij de nest- en verblijfplaatsen van de huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis ook verloren gaan. Niks doen is ook niet wenselijk omdat de staat van de woningen op deze manier verder achteruit zal gaan.

Wat betreft de werkzaamheden worden alle mogelijke mitigerende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis te verminderen hetgeen wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol. Zo wordt er rekening gehouden met de kwetsbare periode van de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis en worden er maatregelen genomen om effecten tijdens de werkzaamheden te verminderen. De nestplaatsen van de huismus en de gierzwaluw en de zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis zijn na afronden van de werkzaamheden weer beschikbaar. Hiermee wordt gewaarborgd dat bovenstaande nest- en verblijfplaatsen blijven behouden.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering is voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Door de gekozen wijze en periode van uitvoering, wordt schade aan de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang van ‘de volksgezondheid of de openbare veiligheid’, zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, sub 1, van de Wnb en ‘de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten’, zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 3 van de Wnb.

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 4,5 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. Het gaat om naoorlogse woningen uit het jaar 1951. Het gros van de huizen heeft een energielabel van D of lager, terwijl volgens het Klimaatakkoord energielabel C het minimum is. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Daarnaast heeft Nederland ingestemd met het Klimaatakkoord van Parijs dat als centraal doel heeft het reduceren van CO₂-uitstoot.

De woningen waar de aanvraag op ziet zijn gebouwd in 1951. De voorgenomen renovatie zorgt voor een betere isolatie van de woningen. Slecht geïsoleerde woningen zorgen voor een groot aandeel in de CO₂-uitstoot, doordat meer gestookt moet worden om een warm binnenklimaat te behouden. Het huidige energielabel van de locatie ligt gemiddeld op label D. Na renovatie zullen de woningen energielabel A krijgen. Hiermee draagt de voorgenomen renovatie bij aan de doelstellingen uit het Energie- en klimaatakkoord. Het terugdringen van de CO₂-uitstoot is essentieel voor het beperken van klimaatverandering en dient daarmee een groot maatschappelijk belang, onder meer op het vlak van veiligheid, natuurbescherming, welzijn en welvaart. Het verminderen van fossiele emissies leidt bovendien tot een verbeterde luchtkwaliteit en heeft daarmee een positief effect op de volksgezondheid.

Daarnaast wordt met de geplande werkzaamheden het binnenklimaat van de woningen verbeterd. Er zijn kou, vocht en tochtproblemen vastgesteld in de woningen. Vocht en tocht veroorzaken schimmels in de woningen. Schimmels kunnen klachten veroorzaken in de luchtwegen van de bewoners. Door de isolatie te verbeteren kunnen deze gezondheidsproblemen worden verholpen.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat de genoemde belangen “Volksgezondheid, openbare veiligheid of andere dwingende reden van groot openbaar belang” voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Staat van instandhouding

Fasering werkzaamheden

De werkzaamheden zijn ecologisch ‘smart’ gepland. Zo wordt waar gierzwaluwnesten zijn aangetroffen waar mogelijk in de winter gewerkt als de gierzwaluw niet in Nederland is en worden de meeste daken met huismusnesten pas gerenoveerd als de permanente compenserende maatregelen al gereed zijn gemaakt in eerdere projectfasen.

De renovatiewerkzaamheden worden in vier opeenvolgende fasen gerenoveerd. Welke woonblokken wanneer gerenoveerd worden is hieronder beschreven in samenhang met de aangetroffen beschermde diersoorten en de planning voor realisatie van de alternatieve tijdelijke en permanente verblijfplaatsen. Dit is tevens weergegeven in Appendix I, II en III.

In de in fase 1 te renoveren bebouwing zijn acht gierzwaluwnesten aangetroffen. Omdat huismusnesten en gewone dwergvleermuisverblijfplaatsen zijn aangetroffen in de directe omgeving wordt voor uitvoer de bebouwing niet alleen voor gierzwaluw maar ook voor de huismus en dwergvleermuis ongeschikt gemaakt. In totaal worden 63 gierzwaluwkasten ingebouwd in deze fase (54 in het noordelijke deel en negen in het zuidelijke deel).

Fase 1a noordelijk deel 1 bestaat uit:

- Woonblok 21-38;
- Uitvoering september 2025 – november 2025.

Fase 1b noordelijk deel 2 bestaat uit:

- Woonblok 31, 39-48;
- Uitvoering oktober 2025 – januari 2026.

In de in fase 2 te renoveren bebouwing zijn zes gierzwaluwnesten en twee zomer- en drie paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Omdat voor uitvoer de bebouwing ongeschikt gemaakt wordt voor de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis, is deze ook ontoegankelijk voor huismus in deze fase. De bebouwing van fase 1 is weer beschikbaar voor uitvoer van de werkzaamheden van fase 2. Daarnaast zijn alternatieve tijdelijke voorzieningen beschikbaar. In fase 2 worden 21 gierzwaluwkasten in het zuidelijke deel en 40 vleermuiskasten (28 in het noordelijke deel en 12 in het zuidelijke deel) ingebouwd.

Fase 2 bestaat uit:

- Woonblok 1-6;
- Uitvoering december 2025 – maart 2026.

In de in fase 3 te renoveren bebouwing zijn 41 huismusnesten, vier gierzwaluwnesten en twee zomerverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Voor uitvoer buiten de broedperiode wordt de bebouwing ongeschikt gemaakt voor de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis. De voor deze soorten toegankelijk gemaakte bebouwing van fase 1 en fase 2 is ook weer beschikbaar voor uitvoer van de werkzaamheden van fase 3. Daarnaast zijn alternatieve tijdelijke voorzieningen beschikbaar voor gewone dwergvleermuis.

Fase 3 noordelijk deel 2a bestaat uit:

- Woonblok 37-30;
- Uitvoering februari 2026 – mei 2026;

Fase 3 noordelijk deel 2b bestaat uit:

- Woonblok 19-26
- Uitvoering maart 2026 – juni 2026;

In de in fase 4 te renoveren bebouwing zijn 19 huismusnesten, tien gierzwaluwnesten en één zomer- en twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Voor uitvoer buiten de broedperiode wordt de bebouwing ongeschikt gemaakt voor de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis. De voor deze soorten toegankelijk gemaakte bebouwing van fase 1, 2 en 3 is weer beschikbaar voor uitvoer van de werkzaamheden van fase 4. In fase 4 worden 19 tijdelijke nestkasten voor de huismus en 12 voorzieningen voor de gewone dwergvleermuis gerealiseerd en 10 gierzwaluwkasten ingebouwd.

Fase 4 bestaat uit:

- Woonblok 7-18;
- Uitvoering april 2026 – oktober 2026;

Huismus

Als gevolg van de werkzaamheden gaan zestig nestplaatsen van de huismus verloren in fase 3 en 4 waarvan de start van de renovatie in februari 2026 en april 2026 gepland is. De werkzaamheden zijn zo gefaseerd dat het leeuwendeel van de nesten in het plangebied pas tijdelijk ongeschikt zijn als voldoende voorzieningen weer beschikbaar zijn. Als tijdelijke alternatieve voorzieningen zijn de daken van de bebouwing die in fase 1 en 2 gerealiseerd zijn toegankelijk voor huismus gemaakt. In totaal zijn hiermee 58 woningen in fase 1 en 71 woningen in fase 2 gerenoveerd. Per woning komt vijf strekkende meter dak beschikbaar voor de huismus waar potentieel – rekening houdend met het semikoloniale en territoriale karakter van de huismus – vijf nestplekken gemaakt kunnen worden per woning. Dit betekent dat in totaal 645 potentiële nestplekken beschikbaar zijn voor de huismussen die in fase 3 en 4 tijdelijk niet bij hun nest kunnen. Hierbij is wel van belang dat de daken zo toegankelijk gemaakt dienen te worden dat een goede ventilatie gegarandeerd is en oververhitting in de pan- en broedruimte voorkomen wordt. Aanvullend op de al gerenoveerde daken zijn op 23 juli 2024 negentien tijdelijke nestkasten van het type Anton van Bats&Birds gerealiseerd binnen een straal van tweehonderd meter van de nesten. De locaties van de alternatieve voorzieningen zijn weergegeven in Appendix I en III.

Buiten de kwetsbare broedperiode worden de nesten ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat huismussen aanwezig zijn in het plangebied ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. In de voorschriften hebben wij opgenomen dat het ongeschikt maken van de aangetroffen huismusverblijfplaatsen verricht dient te worden voorafgaand aan de werkzaamheden en buiten het broedseizoen van de huismus, welke loopt van 1 maart tot en met 31 augustus. Er kan mogelijk sprake zijn van late vervolglegels na deze periode. Na een koud nat voorjaar is de kans op vervolglegels bijvoorbeeld hoger. De aanwezigheid van late vervolglegels dient bepaald te worden door de ecologisch deskundige middels een controlebezoek. De huismus vestigt zich jaarrond op dezelfde plek. Buiten het broedseizoen blijven de verblijfplaatsen in gebruik als rustplaats. Om te voorkomen dat de huismus na wering van de verblijfplaats in ongunstige weersomstandigheden een nieuwe verblijfplaats moet zoeken, dienen de werkzaamheden van ongeschikt maken daarom ook uitsluitend te worden uitgevoerd buiten koude perioden, gedefinieerd als ten minste drie dagen aaneengesloten (nacht-)vorst.

Het ongeschikt maken wordt uitgevoerd door weringsborstels of rondschuim op de eerste pannenlat en overige openingen in het dakvlak aan te brengen opdat de huismussen niet meer via de dakgoot of op andere plekken bijvoorbeeld via gebroken of schuinliggende dakpannen onder het dak kunnen komen. Daarmee wordt voorkomen dat individuen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest recente Kennisdocument Huismus (BIJ12).

Maximaal drie dagen voor aanvang van de werkzaamheden dient door een ecologisch deskundige (voorschrift 6) een controle plaatsvinden om vast te stellen dat er op dat moment geen huismussen in de bebouwing verblijven. Indien er nesten in gebruik zijn, dient het ongeschikt maken plaats te vinden nadat de vogels de nestlocaties uit eigen beweging hebben verlaten. Van het ongeschikt maken dient verslag te worden gedaan in het logboek (zie voorschrift 7). Pas als dit wordt vastgesteld kan het plangebied vrijgegeven worden en kunnen de werkzaamheden aanvangen.

Voor uitvoer van de werkzaamheden worden functionele alternatieve voorzieningen aangeboden zodat de vogels tijdig kunnen uitwijken naar een vergelijkbare nestplaats opdat geen (tijdelijke) negatieve invloed op de staat van instandhouding optreedt. Om de functionaliteit van alternatieve voorzieningen te borgen is een voldoende gewenningstijd van minimaal drie maanden van belang, bescherming tegen predatie en toegang tot stofbaden en voedsel in de directe omgeving van de nieuwe nestplaats. Zowel de tijdelijke als de permanente voorzieningen moeten functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Dit houdt in dat de voorzieningen minimaal één keer per jaar gecontroleerd dienen te worden op functionaliteit en dat – indien nodig – de functionaliteit van de

voorziening hersteld wordt. Het controleren op functionaliteit dient tussen 1 februari en 1 maart uitgevoerd te worden. Mocht de functionaliteit verloren zijn gegaan, dan kan deze nog vóór het broedseizoen hersteld worden. Verstoring doordat de alternatieve voorzieningen zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden tast de functionaliteit aan en dient voorkomen te worden. Ook mogen de tijdelijke voorzieningen, als deze verwijderd worden, pas weggehaald worden, als de dieren weer terug kunnen naar de nestplaats die in oorspronkelijke staat is hersteld, of naar functionele alternatieve permanente voorzieningen die al lang genoeg hebben gehangen in de juiste periode waardoor de dieren deze ook hebben kunnen ontdekken.

In de tijdelijke en permanente situatie worden daken toegankelijk gemaakt voor de huismus. Hiervoor geldt dat elke strekkende meter dak ruimte biedt voor minimaal één nest. Hiermee wordt rekening gehouden met het territoriale gedrag van de mannetjesmussen bij een afstand van minder dan een halve meter tot nestingen. Onderzoek van Sovon en monitoringsresultaten van ecologische bureaus ondersteunen de aanname dat voor huismus toegankelijk gemaakte daken ook na isolatie geen negatief en soms zelfs een positief effect kunnen hebben op de lokale gunstige staat van instandhouding.²³ Om het risico van predatie door roofdieren te verminderen dienen de mussen dieper weg te kunnen kruipen onder het dak dan de eerste twee rijen dakpannen. Om oververhitting van jonge dieren te voorkomen is een verhoogde panlat van 44 a 55 mm nodig en mag geen isolatiemateriaal direct tegen het dakbeschot geplaatst worden. De panruimte moet naar binnen toe ook warmte kwijt kunnen ventileren om de warmtepiek op een oostelijke en westelijke dakhelling af te kunnen voeren om gevaarlijk lang en extreem hoge temperaturen te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door te kiezen voor plafondisolatie of door ventilatielatten te plaatsentussen de panruimte en het isolatiemateriaal. Het kan ook zijn dat een keuze gemaakt moet worden voor een bolle in plaats van platte dakpanvorm om voldoende ruimte en daarmee een betermicroklimaat te bieden voor de huismus na isolatie. De toegang tot de ruimte onder de dakpannen dient minimaal 3,4 en maximaal 4,5 cm te zijn en de hoogte van de broedruimte minimaal dertien centimeter. Vanwege aanwezigheid gierzwaluw is dit een iets hogere broedruimte dan de richtlijn van minimaal acht centimeter voor een broedruimte huismus die het Kennisdocument Huismus (BIJ12) stelt. Om kolonisatie van spreuww of halsbandparkiet te voorkomen mag de opening niet te groot zijn. De ondergrond van de broedruimte mag niet glad zijn om het maken van een nest, uitglijden en daarmee gepaarde pootverwoningen te voorkomen. Plastic dient afgedekt te worden met bijvoorbeeld gripgaas of hout. Om oververhitting van (jonge) dieren in de warmere zomermaanden te voorkomen waarbij temperaturen onder het dak aanhoudend boven de veertig graden kunnen stijgen, is het van belang dat daken op het zuiden waar eerder geen nesten zijn aangetroffen, niet toegankelijk gemaakt worden. Dit om te voorkomen dat de dieren hier onder broeden en in de zomer sterven en/of legfels mislukken. In Appendix III is een overzicht gegeven van de locatie van de 19 Anton nestkasten die als tijdelijke alternatieve nestplaatsen ingezet worden en de voor huismus geschikt gemaakte dakvlakken in de tijdelijke situatie: daken met juiste oriëntatie die in fase 1 en 2 gerenoveerd worden, en in de permanente situatie waarbij alle daken met juiste oriëntatie toegankelijk gemaakt zijn.

Monitoring

De huismus komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Hoek van Holland. De aangetroffen nestplaatsen in het plangebied maken onderdeel uit van een groter netwerk aan nestplaatsen binnen Hoek van Holland. In de directe omgeving van het plangebied zijn nog 24 nestlocaties aangetroffen. De zestig nestplaatsen die beïnvloedt worden door de werkzaamheden vormen dus het grote merendeel van een lokale populatie van 84 nesten. Bij de plaatsing van de tijdelijke voorzieningen is rekening gehouden met die nestlocaties in de omgeving. De kolonie heeft zich grotendeels gevestigd in de gebouwen binnen

² zie ook: Sovon Vogelonderzoek Nederland. Rap_2023-75_Effectiviteit-van-maatregelen-voor-de-Huisumus-S2022-074-LR.

³ Waardeburg, isolatie 200 woningen Hengstdal Nijmegen 2020-2021 en effectiviteit vogelvides, open dakvoet en mussendakpannen. En Leusderkwartier Amersfoort 100 woningen in 2021 gerenoveerd waarbij uit monitoring bleek dat het aantal broedparen van 16 naar 55 ging.

het plangebied en ondervindt hierdoor gevolgen van de geplande werkzaamheden. Bij grootschalige projecten met een relatief grote invloed op de huismus geeft monitoring belangrijk inzicht in de effectiviteit van de te treffen maatregelen en mogelijkheid om tijdelijk bij te sturen indien nodig, zie ook Kennisdocument Huismus (Bij12). Gelet hierop dient de effectiviteit van de getroffen maatregelen in het broedseizoen in het eerste jaar na het afronden van de werkzaamheden én nadat de permanente voorzieningen beschikbaar en functioneel zijn, te worden gemonitord door een deskundige op het gebied van de huismus.

De monitoring dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen voor het onderzoek naar nestlocaties van de huismus uit het meest recent geldende Kennisdocument Huismus (BIJ12). Uit deze monitoring moet blijken of de huismus gebruik maakt van de permanente voorzieningen en of de permanente voorzieningen voldoende zijn om de lokale populatie te ondersteunen. De resultaten van de monitoring dienen vóór 31 december van hetzelfde jaar te worden aangeleverd in een monitoringsverslag bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. In deze rapportage moeten worden opgenomen: de data, tijden, weerscondities van de veldbezoeken, de wijze waarop de monitoring heeft plaatsgevonden, eventuele inzet van apparatuur, door wie het de veldbezoeken zijn uitgevoerd en de waarnemingen die zijn gedaan per veldbezoek. Daarnaast dient in het rapport een heldere conclusie over de effectiviteit van de voorzieningen opgenomen te worden. Indien blijkt dat de voorzieningen niet afdoende zijn, dient ofwel een plan van aanpak te worden aangeleverd bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid met daarin een voorstel voor extra maatregelen en/of optimalisatie, ofwel een rapport met een ecologische onderbouwing dat de uitblijvende effectiviteit niet toe te schrijven is aan de getroffen maatregelen maar aan andere factoren. Indien extra maatregelen noodzakelijk zijn, dienen deze het opvolgende jaar tevens te worden gemonitord. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften.

Door de voorgenomen maatregelen en de opgelegde monitoring is het aannemelijk dat de huismus in de directe omgeving aanwezig blijft. Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de werkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de huismus.

Gierzwaluw

Als gevolg van de werkzaamheden gaan 28 nesten van de gierzwaluw tijdelijk verloren. In de periode (september – november) waarin de gierzwaluw afwezig is in Nederland, worden in fase 1 in totaal 63 inbouwkasten ingebouwd en worden de kantpannen bij de nokvorst (waar nesten zaten) toegankelijk gemaakt voor gierzwaluw. In de bebouwing van fase 1 werden acht nesten van de gierzwaluw aangetroffen, in fase 2 waren dit zes nesten, in fase 3 vier nesten en in fase 4 tien gierzwaluwnesten. In de permanente situatie worden in totaal 94 nestkasten van het type IBGZ03 van Vivara of GZP2 van Unitura ingebouwd op de noord- of noordoostgevels van de bebouwing in het plangebied, en worden dakvlakken geschikt gemaakt voor de gierzwaluw. In fase 1 worden dus 63 nestkasten gerealiseerd, waarvan 54 in het noordelijke en negen in het zuidelijke deel. In fase 2 komen hier 21 en in fase 4 nog 10 inbouwkasten bij. Naast inbouwneststenen worden de kantpannen/nokvorst waar de nesten zich veelal bevinden weer toegankelijk gemaakt voor gierzwaluw. Elke kopgevel zal 3 centimeter uitsteken zodat er een rechthoekige of ovale opening van tenminste 3,0 bij 5,5 centimeter ontstaat waar de gierzwaluw het dakvlak binnen kan komen. Onder het dakvlak wordt een ruimte van ten minste 350cm² groot gerealiseerd. De hoogte van de broedplaats dient ten minste 13 cm te zijn. Hiermee worden er na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

De gierzwaluw komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Hoek van Holland. In 2021 werden ongeveer 675 gierzwaluwen gezien en 113 nesten getraceerd in heel Westland waar Hoek van Holland deel van uitmaakt.⁴ De werkzaamheden worden uitgevoerd wanneer de gierzwaluw niet in

⁴ Zie ook: <https://delfland.knnv.nl/wp-content/uploads/sites/43/2021/08/Gierzwaluw-telling-Westland-2021.pdf>
ODH1169161

Nederland is, waardoor verstoring zoveel als mogelijk wordt voorkomen. Door direct permanente compenserende maatregelen te realiseren, die gereed zijn in het eerstvolgende broedseizoen, wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de soort. Door de voorgenomen maatregelen is het aannemelijk dat de gierzwaluw in de directe omgeving aanwezig blijft.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de werkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gierzwaluw.

Gewone dwergvleermuis

Als gevolg van de werkzaamheden gaan vijf zomer- en vijf paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, met mogelijk milde winterfunctie, verloren in fase 2, 3 en 4. Op 23 juli 2024 zijn veertien tijdelijke vleermuiskasten, waarvan zes exemplaren van het type van het type ANS-1 Batbox, zes vleermuiskasten van het type 'Vleermuiskast Mark' en twee tijdelijke kraamkasten van het type Kraamkast Verticaal gerealiseerd in de directe omgeving zoals weergegeven in Appendix III. In de permanente situatie is voorgesteld om de kantpannen of nokvorst op elke kopgevel twee centimeter uit te laten steken zodat deze als toegang naar het dak en spouwmuur kunnen fungeren voor de gewone dwergvleermuis. Per kopgevel komen hierdoor naar schatting zeker ruimte voor vijf kleine verblijfplaatsen beschikbaar. In het hele plangebied worden honderd kopgevels toegankelijk gemaakt. In theorie worden hierbij vijfhonderd alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd. In de spouwmuren van de kopgevels worden in het noordelijke deel 28 inbouwkasten van het type VMPM1 verticaal geschakeld aan VMPM1u van Unitura worden ingebouwd ter compensatie van de in dit deel van het plangebied aangetroffen zeven verblijfplaatsen. In het zuidelijke deel worden twaalf van deze inbouwkasten ingebouwd ter compensatie van de aangetroffen drie verblijfplaatsen hier. Hiermee worden in totaal veertig ruimtes gecreëerd in de spouwmuur van de bebouwing welke minimaal 80 centimeter hoog en 15 centimeter breed zijn met voldoende grip. Er is ook rekening gehouden met de afstand tussen de ruimtes om te voorzien in de territoriale druk welke hoort bij de paarperiode van de gewone dwergvleermuis.

De fasering van de werkzaamheden betekent dat de permanente voorzieningen na renovatie van fase 1 samen met de aanvullende veertien tijdelijke vleermuiskasten beschikbaar zijn, vóórdat de twee zomer- en drie paarverblijfplaatsen die zich in de bebouwing van fase 2 bevinden worden aangetast. Per fase wordt ook in een 'stroomlijn/trein' gewerkt, waarmee er 3 à 4 weken wordt gewerkt aan één woning. Het is de bedoeling dat er elke dag een woning wordt opgeleverd. Hiermee komen de permanente voorzieningen geleidelijk en al vroeg in het proces beschikbaar. In de bebouwing van fase 1 zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen. In fase 3 zijn de permanente voorzieningen die in fase 2 zijn gerealiseerd beschikbaar ter compensatie van de twee zomerverblijfplaatsen die in deze bebouwing zijn aangetroffen. In fase 3 zijn alle permanente voorzieningen die in fase 1 tot en met 3 zijn gerealiseerd beschikbaar als ook de tijdelijke voorzieningen ter compensatie van de aangetroffen één zomer- en twee paarverblijfplaatsen.

In de directe omgeving van de huidige zomer- en paarverblijfplaatsen bevinden zich daarnaast voldoende natuurlijke alternatieven voor de gewone dwergvleermuis. Hiermee zijn gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden voor de gewone dwergvleermuis.

In de actieve periode, welke loopt van 15 april tot en 15 oktober, worden de zomer- en paarverblijfplaatsen ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat er vleermuizen aanwezig zijn in het gebouw ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Dit wordt uitgevoerd door het toepassen van exclusion flaps. Om vleermuizen redelijkerwijs de mogelijkheid te geven om de verblijfplaats te verlaten voordat met de werkzaamheden wordt gestart, dienen exclusion flaps gedurende minimaal vijf aaneengesloten dagen te worden ingezet onder gunstige weeromstandigheden. Gezien het hier paarterritoria van de gewone dwergvleermuis betreft dient de gehele gevel waarlangs het baltsend gedrag is waargenomen ongeschikt gemaakt te worden. Dit hebben wij vastgelegd in de

voorschriften. Daarmee wordt voorkomen dat individuen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest actuele Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (BIJ12).

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de werkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis.

Cumulatieve effecten

In de nabije omgeving van het plangebied is bekend dat er één project is waar de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis aanwezig zijn. Het betreft de renovatie van het aanpalende wooncomplex 010 waarbij mitigerende en compenserende maatregelen zijn getroffen of genomen worden. Aanvullend wordt de planning afgestemd met dit project en pas aangevraagd als de getroffen maatregelen in dit project functioneel zijn.

Cumulatieve effecten kunnen daarom worden uitgesloten.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het ecologisch werkprotocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten op de huismus, de gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere toestemmingen nodig zijn om de gevraagde activiteiten te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld van de gemeente of het waterschap.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing zoals bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en/of artikel 3.8, eerste lid van de Wnb worden verleend.

APPENDIX I overzichtskaarten plangebied en aangetroffen nesten en verblijfplaatsen

Figuur 1 aangetroffen nesten huismus en gierzwaluw en verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis in de woningen die in projectfase 1,2 en 3 worden gerenoveerd. Bron: AP.

Figuur 2 Aangetroffen nesten huismus en gierzwaluw en verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis in projectfase 4. Bron: AP

APPENDIX II planning

		jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun
		2025							2026												2027					
Fase 1A	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen gierzwaluw; nvt i/vm uitvoering buiten broedseizoen				nvt																					
Fase 1A	Broedvogelcheck + ongeschikt maken gierzwaluw: Noord deel 1A; blok 32-38																									
Fase 1A	Uitvoering: Noord deel 1A; blok 32-38																									
Fase 1A	Gewenningstijd permanente voorzieningen huismus; 3 maanden																									
Fase 1A	Gewenningstijd permanente voorzieningen gierzwaluw; nvt aanwezig voor terugkeer naar NL				nvt	nvt																				
Fase 1A	Gewenningstijd permanente voorzieningen vleermuisen; 3 maanden actieve seizoen																									
Fase 1B	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen huismus; 3 maanden; nvt: alternatieven beschikbaar (fase 3)				nvt																					
Fase 1B	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen gierzwaluw; nvt i/vm uitvoering buiten broedseizoen				nvt																					
Fase 1B	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen vleermuis; 3 maanden actieve seizoen																									
Fase 1B	Ongeschikt maken huismus, gierzwaluw en vleermuisen: Noord deel 1B; blok 39-48+31																									
Fase 1B	Uitvoering: Noord deel 1B; blok 39-48+31																									
Fase 1B	Gewenningstijd permanente voorzieningen huismus; 3 maanden																									
Fase 1B	Gewenningstijd permanente voorzieningen gierzwaluw; nvt aanwezig voor terugkeer naar NL						nvt	nvt	nvt																	
Fase 1B	Gewenningstijd permanente voorzieningen vleermuisen; 3 maanden actieve seizoen																									
Fase 2	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen huismus; 3 maanden								Voldaan																	
Fase 2	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen gierzwaluw; nvt i/vm uitvoering buiten broedseizoen								nvt																	
Fase 2	Ongeschikt maken huismus, gierzwaluw en vleermuisen: Zuid deel 1; blok 1-6																									
Fase 2	Uitvoering: Zuid deel 1; blok 1-6																									
Fase 2	Gewenningstijd permanente voorzieningen huismus; 3 maanden																									
Fase 2	Gewenningstijd permanente voorzieningen gierzwaluw; nvt aanwezig voor terugkeer naar NL									nvt	nvt															
Fase 2	Gewenningstijd permanente voorzieningen vleermuisen; 3 maanden actieve seizoen																									
Fase 3	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen vleermuis; 3 maanden actieve seizoen																									
Fase 3	Ongeschikt maken vleermuis: Noord deel 2AB; blok 22-23, 28																									
Fase 3	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen huismus; 3 maanden; Gelijktijdig met gewenningstijd permanente voorzieningen huismus van Fase 1 en 2																									
Fase 3	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen gierzwaluw; nvt i/vm uitvoering buiten broedseizoen									nvt																
Fase 3	Ongeschikt maken gierzwaluw: Noord deel 2A; blok 27-29-30																									
Fase 3	Uitvoering: Noord deel 2A; blok 27-30																									
Fase 3	Ongeschikt maken gierzwaluw + huismus: Noord deel 2BC; blok 19-21, 24-26																									
Fase 3	Uitvoering: Noord deel 2BC; blok 19-26																									
Fase 3	Gewenningstijd permanente voorzieningen huismus; 3 maanden																									
Fase 3	Gewenningstijd permanente voorzieningen gierzwaluw; nvt aanwezigheid voor terugkeer naar NL													nvt	nvt											
Fase 3	Gewenningstijd permanente voorzieningen vleermuisen; 3 maanden actieve seizoen																									
Fase 4	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen huismus; 3 maanden									Voldaan																
Fase 4	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen gierzwaluw; nvt i/vm uitvoering buiten broedseizoen									nvt																
Fase 4	Gewenningstijd tijdelijke voorzieningen vleermuis; 3 maanden actieve seizoen									Voldaan																
Fase 4	Ongeschikt maken huismus, gierzwaluw en vleermuis: Zuid deel 2; blok 7-18																									
Fase 4	Uitvoering: Zuid deel 2; blok 7-18																									
Fase 4	Gewenningstijd permanente voorzieningen huismus; 3 maanden																									
Fase 4	Gewenningstijd permanente voorzieningen gierzwaluw; nvt aanwezigheid voor terugkeer naar NL															nvt	nvt	nvt	nvt							
Fase 4	Gewenningstijd permanente voorzieningen vleermuisen; 3 maanden actieve seizoen																									

Figuur 3 Planning werkzaamheden, gewenningstijden alternatieve voorzieningen en ongeschikt maken bebouwing voor beschermde soorten. Bron: aanvullende informatie 14 januari 2025.

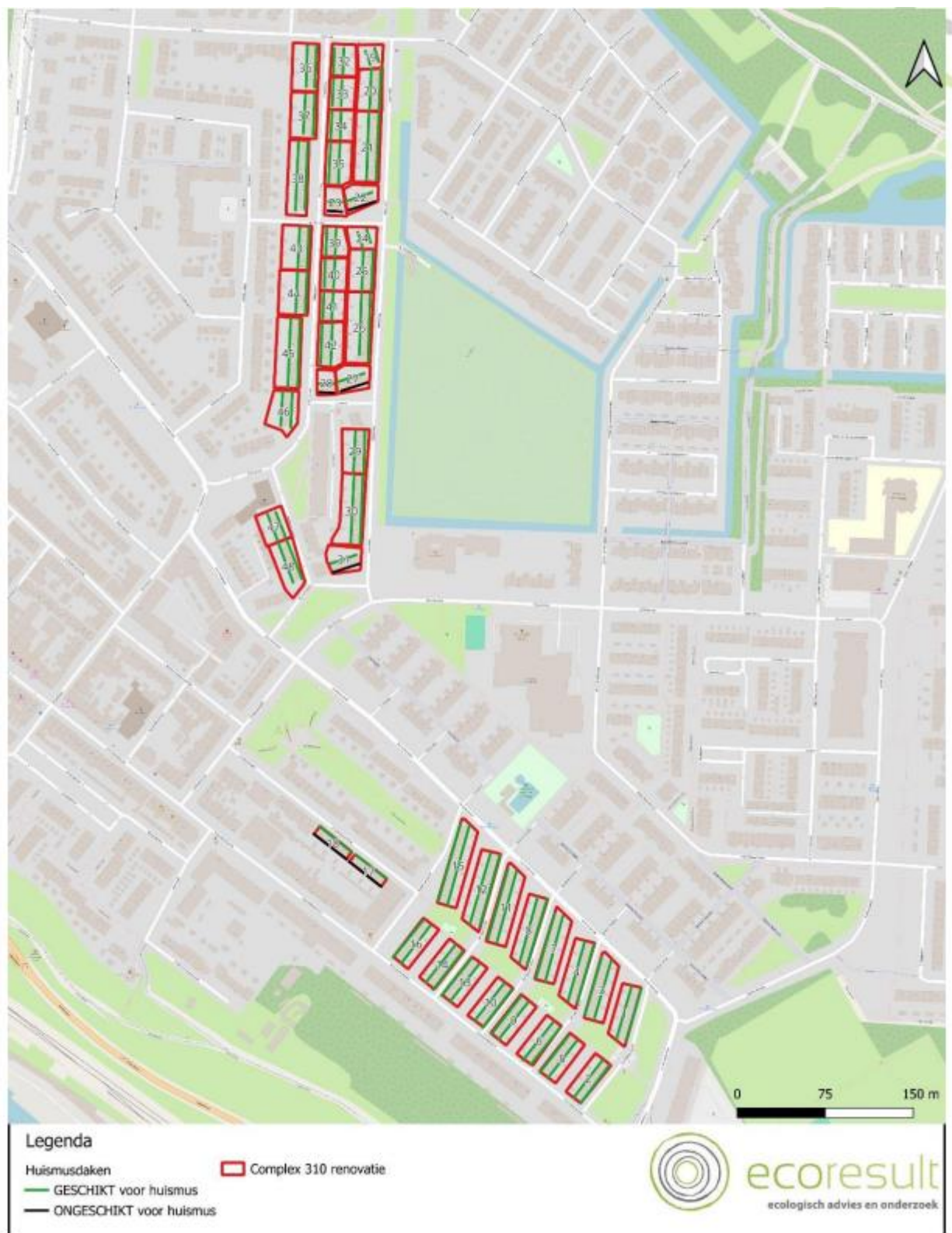
APPENDIX III – alternatieve voorzieningen

Figuur 4 Tijdelijke alternatieve voorzieningen huismus, gewone dwergvleermuis. Bron: bijlage aanvullende informatie

Figuur 5 Tijdelijke alternatieve voorzieningen gewone dwergvleermuis. Bron: Bijlage aanvullende informatie.

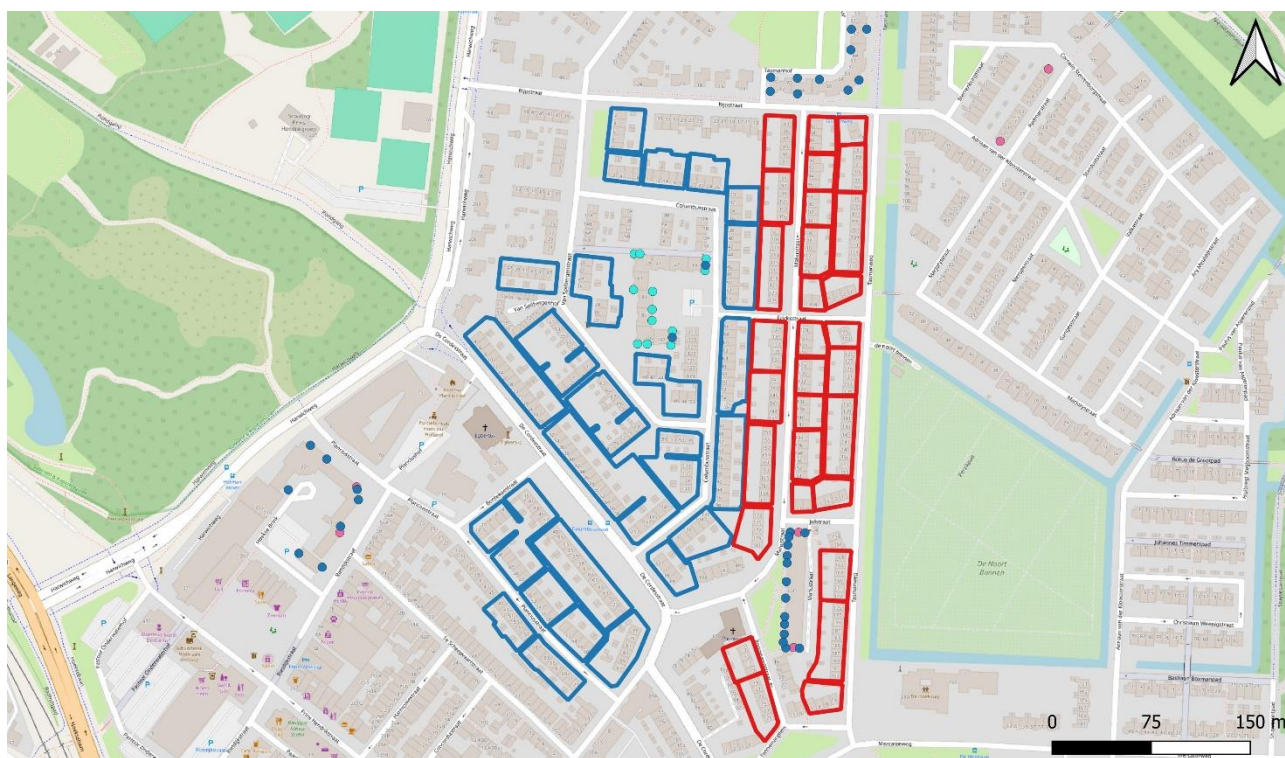
Figuur 6 Permanente alternatieve voorzieningen huismus; voor huismus toegankelijke gemaakte daken. Bron: aanvullende informatie.

Figuur 7 alternatieve voorzieningen gierzwaluw op alle kopgevels; in totaal 63 IBGZ03 of GZP2 inbouwkasten. Bron: aanvullende informatie.

Figuur 8 alternatieve voorzieningen gierzwaluw op alle kopgevels; in totaal 21 IBGZ03 of GZP2 inbouwkasten. Bron: aanvullende informatie.

Legenda

- Complex 310
- Complex 010
- Vleermuiskast

Kraamkasten

- Kraamkasten 2023
- Aanvullend op te hangen kraamkasten

ecoreresult
ecologisch advies en onderzoek

Figuur 9 tijdelijke alternatieve voorzieningen (14 ANS-1 van BNB Box en 14 Mark Bats&Birds kasten) gewone dwergvleermuis. Bron: aanvullende informatie

Figuur 10 permanente alternatieve voorzieningen gewone dwergvleermuis. In totaal zullen 28 verticaal geschakelde VMPPM1 + VMPPM1u ingebouwd worden en vier kraamkasten VMPPM3 voor de buiten het plangebied gelegen kraamkolonie. Bron: aanvullende informatie.

Figuur 11 permanente alternatieve voorzieningen gewone dwergvleermuis. In totaal zullen 12 verticaal geschakelde VMPP1 + VMPP1u ingebouwd worden. Bron: aanvullende informatie.